

РОЗДІЛ II. УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

Турчак В.В., кандидат економічних наук,
доцент кафедри бізнесу і права

Вінницький соціально-економічний інститут
Університету «Україна»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2557-2534>

Євась Т.В., старший викладач
кафедри бізнесу і права,

Вінницький інститут Університету «Україна»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9637-7341>

Слободян Д.Т., магістрант 2-го року

підготовки, спеціальність «Менеджмент»

Вінницький інститут Університету «Україна»

DOI: <https://doi.org/10.58521/2521-1390-2023-27-4>

**ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ
УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ**

**FINANCIAL MANAGEMENT AS AN ELEMENT OF THE ENTERPRISE
MANAGEMENT SYSTEM**

Анотація. У статті розглянуто сутність фінансового менеджменту. Досліджено його місце та роль у системі управління підприємством, станом підприємства. Визначено складові елементи фінансового менеджменту. Розглянуто мету, завдання, функцій та принципи фінансового менеджменту.

Ключові слова: фінансовий менеджмент, система управління підприємством, мета і завдання фінансового менеджменту, функції фінансового менеджменту, принципи фінансового менеджменту.

Abstract. The article examines the essence of financial management. Its place and role in the enterprise management system are studied. state of the enterprise. The constituent elements of financial management are defined. The purpose, tasks, functions and principles of financial management are considered.

Key words: financial management, enterprise management system, purpose and tasks of financial management, functions of financial management, principles of financial management.

Постановка проблеми. В сучасних умовах підприємство неспроможне успішно діяти без ефективної системи фінансового менеджменту, основою якого є управління,

розподіл та використання фінансових ресурсів суб'єкта господарювання. Формування системи фінансового менеджменту дозволяє підприємству здійснювати раціональний розподіл фінансових ресурсів, оптимізувати грошові потоки, збільшити доходи та зменшити нераціональні витрати, оцінити перспективні напрями підвищення конкурентоспроможності в реаліях сьогодення.

При цьому, необхідно наголосити, що фінансовий менеджмент не є окремою сферою менеджменту на підприємстві. Ця система тісно переплітається з іншими аспектами управлінської діяльності, такими як: стратегічний менеджмент, інвестиційний менеджмент, управління персоналом та іншими складовими системи менеджменту підприємства [5, с. 46].

Суттєвої актуальності розробці та впровадженню на підприємстві ефективної системи фінансового менеджменту на сьогодні додає важкість прогнозування тенденцій економічного розвитку, і це, в свою чергу, призводить до того, що менеджерам необхідно приймати нетрадиційні сміливі рішення аби підприємство змогло вижити в складних обставинах, що також, підвищує рівень ризику та невизначеності [7, с. 83].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічні аспекти фінансового менеджменту як складової частини системи управління підприємством досліджують у своїх працях такі науковці, як: Атаманчук З.А., Баб'як Н.Д., Виклюк М.М., Гончаренко О.М., Жигалкевич Ж.М., Кам'янська О.В., Килин О.В., Коваленко В.М., Ковалюк О.М., Крупка М.І., Лапіна І.С., Майор О.В., Мельник С.І. Нашкерська М.М., Непочтенко О.О., Поддєрьогін А.М., Пташник С.А., Свелеба Н.А., Скаско О.І., Слав'юк Р.А., Стащук О.В. Тимчишин-Чемерис Ю.В., Шевченко Н.В. та інші.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження сутності фінансового менеджменту, його місця та ролі в системі управління підприємством, визначення його складових елементів, мети, завдань, функцій та принципів.

Виклад основного матеріалу. У системі управління підприємством та його різними напрямками діяльності найбільш складним та відповідальним є управління фінансами. Аналіз, планування, прогнозування та контроль за формуванням та використанням фінансових ресурсів підприємства дослідники об'єднують поняттям «фінансовий менеджмент».

Жигалкевич Ж.М., Кам'янська О.В. визначають, що фінансовий менеджмент – це система принципів і методів розробки і реалізації управлінських рішень щодо придбання, фінансування та управління активами, спрямовані на реалізацію певної мети підприємства [1, с. 8].

Стащук О.В. вказує, що фінансовий менеджмент – це форма управління процесами фінансування діяльності підприємства за допомогою методів та важелів фінансового механізму або мистецтво управління фінансовою діяльністю [4, с. 8].

Шевченко Н.В., Мельник С.І. наголошують, що фінансовий менеджмент – це сукупність процесів управління формуванням, використанням, розподілом

фінансових ресурсів підприємства, а також контролюванням з подальшою оптимізацією та мінімізацією ризику неплатоспроможності [12, с. 9].

Непочатенко О.О., Пташник С.А. вважають, що фінансовий менеджмент – це комплексна система принципів і методів розвитку і реалізації управлінських рішень, спрямованих на формування, розподіл та використання фінансових ресурсів підприємства та організацію його грошових потоків з метою досягнення оперативнотактичних та стратегічних цілей [2].

Крупка М.І., Ковалюк О.М., Коваленко В.М. розглядають фінансовий менеджмент як цілісну систему знань про фінансові відносини в господарському процесі, фінансовому механізмі, технології управління фінансовою діяльністю підприємства [8, с. 9].

Слав'юк Р.А. зазначає, що фінансовий менеджмент – це система раціонального управління процесами фінансування господарської діяльності підприємства. Фінансовий менеджмент – невід'ємна частина загальної системи управління підприємством [3, с. 10].

Поддєрьогін А.М., Бабяк Н.Д. вважають, що фінансовий менеджмент – це процес управління формуванням, розподілом і використанням фінансових ресурсів суб'єкта господарювання та оптимізації обігу його грошових коштів [11, с. 26].

Отже, фінансовий менеджмент є елементом загальної системи управління підприємством та охоплює методологію і техніку управління фінансами, що спрямована на досягнення підприємством його стратегічних і тактичних цілей.

Структурними складовими фінансового менеджменту є:

- 1) визначення та реалізація фінансової політики підприємства;
- 2) складання та аналіз фінансової звітності підприємства;
- 3) оцінка ефективності реалізації інвестиційних проєктів, формування та управління інвестиційним портфелем підприємства;
- 4) аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства, виявлення резервів, діагностика слабких і сильних сторін;
- 5) поточне фінансове планування та контроль;
- 6) управління грошовими потоками підприємства, розміром та структурою капіталу;
- 7) зниження витрат та збільшення доходів і прибутків підприємства [13, с. 9].

Оскільки фінансова діяльність посідає важливе місце в управлінні підприємством, від неї залежить повнота фінансового забезпечення поточної виробничо-господарської діяльності та розвитку підприємства, тому головною метою фінансового менеджменту є знаходження компромісу між завданнями, що їх ставить перед собою підприємство і фінансовими можливостями реалізації цих завдань [11, с. 11].

Виходячи із мети фінансового менеджменту можна визначити дві головні групи його задач:

- 1) розподіл наявних та очікуваних фінансових ресурсів підприємства у часі та по фазах операційного циклу і фіскальних періодах;

2) забезпечення джерел мобілізації фінансових ресурсів [6, с. 84].

Враховуючи все наведене вище, можна визначити, що основними завданнями фінансового менеджменту є:

1) забезпечення формування достатнього обсягу фінансових ресурсів згідно з задачами розвитку підприємства в майбутньому періоді;

2) забезпечення найбільш ефективного використання сформованого обсягу фінансових ресурсів у розрізі основних напрямків діяльності підприємства;

3) оптимізація грошового обігу;

4) забезпечення максимізації прибутку підприємства з найменшим рівнем фінансового ризику;

5) забезпечення мінімізації рівня фінансового ризику при очікуваному рівні прибутку;

6) забезпечення постійної фінансової рівноваги підприємства в процесі його розвитку [9, с. 18-19].

Як складова системи управління підприємством фінансовий менеджмент здійснює наступні функції:

1) планування: охоплює весь комплекс заходів як по розробці рішень щодо поточних та перспективних фінансових планів, так і по їх впровадженню;

2) прогнозування: являє собою розробку на довгострокову перспективу змін фінансового стану об'єкта в цілому і його різних частинах;

3) організація: налагодження та здійснення фінансової роботи на підприємстві, об'єднання людей, які спільно реалізують фінансову програму на підставі певних правил і процедур;

4) регулювання: це вплив на об'єкт управління, за допомогою якого можна досягти стійкого стану фінансової системи у випадку виникнення відхилень від заданих параметрів;

5) координація: узгодження роботи всіх ланок системи управління фінансами, апарата управління й фахівців;

6) стимулювання: це спонукання працівників фінансової служби до зацікавленості в результатах своєї праці;

7) контроль: являє собою перевірку організації фінансової роботи, виконання фінансових планів тощо [1, с. 11-13].

Принципами фінансового менеджменту як системи управління є:

1) принцип інтеграції фінансового управління до загальної системи управління підприємством: кожне управлінське рішення впливає прямо або непрямо на формування фінансових ресурсів, грошових потоків і результатів фінансової діяльності;

2) принцип комплексності: кожне управлінське рішення в процесі здійснення фінансового менеджменту на підприємстві повинно розглядатись з урахуванням впливу на результати фінансової діяльності;

3) принцип динамізму управління: управлінські рішення щодо формування та використання фінансових ресурсів повинні враховувати не тільки тенденції минулих

років, але й вплив та зміни внутрішніх та зовнішніх умов функціонування підприємства на даний момент;

4) принцип забезпечення багатоваріантності підходів до розробки окремих управлінських рішень: на підприємстві повинні розроблятися одразу декілька альтернативних варіантів управлінських рішень щодо формування, розподілу та використання фінансових ресурсів, з яких повинно обиратися найбільш оптимальне на основі застосування системи критеріїв вибору;

5) принцип стратегічної спрямованості фінансового менеджменту: полягає в прийнятті таких рішень, які б не суперечили головній меті (місії) підприємства, що визначається стратегією його загальноекономічного розвитку та носить стратегічний характер [4, с. 11].

Висновки. Важливість фінансового менеджменту як елементу системи управління підприємством впливає з нестабільності середовища, у якому воно функціонує та неможливістю виявити всі ризики та можливості діяльності. Фінансовий менеджмент дозволяє ухвалювати та реалізовувати оптимальні управлінські рішення щодо максимізації доходів підприємства та мінімізації виробничо-господарського ризику. Фінансовий менеджмент – це ефективний інструмент, який забезпечує своєчасне виявлення та попередження проблем у діяльності підприємства.

Список використаних джерел

1. Жигалкевич Ж.М., Кам'янська О.В. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2022. 214 с.
2. Непочтенко О.О., Пташник С.А. Фінансовий менеджмент як необхідна складова ефективної системи управління підприємством. *Ефективна економіка*. 2021. №8. URL : http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/8_2021/13.pdf
3. Слав'юк Р.А. Фінанси підприємств: навч. посіб. Київ : «Центр навчальної літератури», 2004. 460 с.
4. Стащук О.В. Фінансовий менеджмент : конспект лекцій . Луцьк : «Вежа», 2021. 109 с.
5. Ткаченко М.І., Євась Т.В., Олійник О.С. Особливості фінансового менеджменту комунального підприємства. *Подільський науковий вісник*. 2019. №2 (10). С. 45-50. URL : https://pnv.in.ua/images/Magazine/2_2019/2_2019-45-50.pdf
6. Ткаченко М.І., Євась Т.В., Олійник О.С. Роль фінансового менеджменту в діяльності комунального підприємства. *Подільський науковий вісник*. 2020. №1 (13). С. 82-86. URL : https://pnv.in.ua/images/Magazine/1_2020/1_2020-82-86.pdf
7. Ткаченко М.І., Євась Т.В., Свідерська У.Ю. Фінансовий менеджмент підприємства в умовах невизначеності. *Подільський науковий вісник*. 2018. №3. С. 82-88. URL : https://pnv.in.ua/images/Magazine/3_2018/2/Tkachenko_vas.pdf
8. Фінансовий менеджмент : підручник / за ред. д-ра екон. наук, проф. М.І. Крупки ; [М.І. Крупка, О.М. Ковалюк, В.М. Коваленко та ін.]. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 440 с.

9. Лапіна І.С., Гончаренко О.М. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. Одеса: Атлант, 2016. 313 с.
10. Фінансовий менеджмент: навч. посібник / Львів : Растр-7, 2018. 416 с.
11. Скаско О.І., Майор О.В., Тимчишин-Чемерис Ю.В., Нашкерська М.М., Виклюк М.М., Килин О.В., Атаманчук З.А., Свелеба Н.А. Фінансовий менеджмент: підручник. Київ: КНЕУ, 2017. 534 с.
12. Швед В.В., Дробязко О.О. Фінансове планування на підприємствах. *Подільський науковий вісник*. Вінниця. 2017. № 1. С. 112-114
13. Шевченко Н.В., Мельник С.І. Фінансовий менеджмент : навчальний посібник у схемах і таблицях. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 224 с.

Турчак В.В., кандидат економічних наук,
доцент кафедри бізнесу і права

Вінницький інститут Університету «Україна»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2557-2534>

Омельченко О.В., старший викладач кафедри
бізнесу і права

Вінницький інститут Університету «Україна»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5121-0222>

Рибак В.В., магістрант 2-го року підготовки
спеціальності «Менеджмент»

Вінницький інститут Університету «Україна»

DOI: <https://doi.org/10.58521/2521-1390-2023-27-5>

ЕКОНОМІЧНА НЕОБХІДНІСТЬ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ ТОРГІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

ECONOMIC NEED FOR EFFICIENT USE OF LABOR RESOURCES OF COMMERCIAL ENTERPRISES

Анотація. Стаття присвячена проблемі економічної необхідності ефективного використання трудових ресурсів на торговельних підприємствах. У статті узагальнено різні теоретичні визначення поняття «трудові ресурси» і пояснення сутності ефективного використання цих ресурсів. Також обговорюється економічна необхідність ефективного використання трудових ресурсів та його вплив на конкурентоспроможність та розвиток торговельних підприємств. Стаття підкреслює значення оптимізації робочих процесів, розвитку навичок працівників, створення мотивуючого середовища та раціонального розподілу завдань. Зазначаються